

Samlad rapport- Slite

Fastställt av regionstyrelsen
Framtagen av regionstyrelseförvaltningen
Datum 2025-10-13
Gäller 2025
Ärendenr RS 2025/1061
Version [1.0]

Samlad rapport- Slite

Innehåll

Samlad rapport- Slite.....	1
1. Uppdraget	1
2. Samhällsbyggnadsförvaltningen	2
2.1 Projekt Slite	3
3. Socialförvaltningen	5
4. Utbildning och arbetslivsförvaltningen.....	5
5. Teknikförvaltningen.....	6
6. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen	7
7. AB Gotlandshem.....	8
8. Regionstyrelseförvaltningen.....	9
8.1 Kultur och fritidsavdelningen	9
8.2 Avdelningen för regional utveckling	10

1. Uppdraget

Regionstyrelsen gav regionstyrelseförvaltningen i uppdrag (2025-04-15, §148, RS 2025/1061) att: *Regionstyrelseförvaltningen får i uppdrag att återge en samlad rapport av pågående kommunala och regionala processer som rör näringslivsutveckling, hållbara livsmiljöer och platsutveckling i orten Slite, och därefter fortlöpande uppföljning till det regionala utvecklingsutskottet.*

Ärendet kommer att återrapporteras som en stående punkt på det regionala utvecklingsutskottet (REGU) med start vid REGU 4 den 21 augusti 2025. Denna gång rapporteras uppdraget vid REGU 21 oktober 2025. Uppdaterade stycken är markerade med gult.

Region Gotland har flera olika roller kopplat till uppdragets formulering, myndighetsutövning, samhällsbyggnad, koncernens interna utvecklingsambitioner och det regionala utvecklingsuppdraget. Det finns flera aktörer som regionen möter på olika sätt beroende på process, företaget Heidelberg Materials (HM) och platsen Slite.

Uppdraget har kommit till regionstyrelseförvaltningen med anledning av HM omställning av sin fabrik i Slite, och vad det innebär för platsen Slite och Gotland och hur det i sin tur påverkar kommunala och regionala processer. HM har fått beslut på ett 30-årigt brytningstillstånd i Slite (maj 2025, som har överklagats). Beslutet är en viktig pusselbit i företagets planer på att bygga en CCS-anläggning (Carbon Capture and Storage) för att ställa om sin fabrik. HM tidsplan har varit att ha en färdig CCS-anläggning år 2030 vilket kräver byggstart 2027, till denna rapportering har HM meddelat att byggstarten för projektet har skjutits 1–1,5 år på grund av ökade kostnader för byggnationen. Anläggningen beräknas vara klar 2032.

HM har årligen ett så kallat ”storstopp” på några veckor, när fabriken ses över vilket innebär att ett stort antal tillresta medarbetare kommer till Slite. Vid byggnationen av en CCS-anläggning kommer det vara en liknande situation som istället för en månad pågår under ett antal år, med den skillnaden att behovet av tillfällig arbetskraft sannolikt kommer att vara 2–4 gånger så stort. Exakt hur stor andel tillfällig arbetskraft det blir avgörs av om fabriken byggs på plats i Slite eller om den byggs i delar någon annanstans för att sedan fraktas till Slite och monteras ihop.

Behovet av bostäder och samhällsservice beror på vilken entreprenör som HM väljer att ta in för att bygga CCS-anläggningen. En del av möjliga företag har egna tillfälliga ”bostadsbaracker” men inte alla. HM önskan är att de som kommer för att arbeta ska bo så nära anläggningen som möjligt. HM har ställt frågan till två leverantörer, under 2026 bestäms vilken av dem det blir och vilket kontrakt det blir.

I kapitel 2-8 följer en presentation av pågående kommunala och regionala processer som rör näringslivsutveckling, hållbara livsmiljöer och platsutveckling i Slite per förvaltning respektive Gotlandshem.

2. Samhällsbyggnadsförvaltningen

Samhällsbyggnadsförvaltningen har följande uppdrag kopplade till Slite:

- Projekt Slite - se kapitel 2.1
- Genomfört markanvisning med tomträtt för byggemenskap (MEX)

Den 12 december 2024 beslutade regionstyrelsen om markanvisningsavtal för en byggemenskap i Slite på fastigheten Othem Rakan 6. Syftet med markanvisningsavtalet är att ge riktlinjer och lägga fast förutsättningar för den fortsatta exploateringen av anvisat område och tilldelning av mark för bebyggelse. Markanvisningens option är giltig under tre års tid från den dag då regionstyrelsens beslut om att godkänna avtalet vann laga kraft. Markanvisningen kan senare ske genom tomträttsupplåtelse med friköpsrätt, eller genom överlåtelse. Om tomträtt- eller köpeavtal inte har upprättats inom optionstiden, upphör markanvisningsavtalet att gälla. Priset för fastigheten ska beräknas utifrån marknadsvärdet vid tidpunkten för upplåtelse- eller överlåtelseavtalets upprättande. Reglering av genomförande- och kostnadsansvar sker i kommande markgenomförandeavtal mellan parterna. Markgenomförandeavtal ska tecknas innan marken överlåtes eller upplåts till motparten. En tomträttsupplåtelse till föreningen innebär mindre omedelbara ekonomiska insatser för finansiering, vilket underlättar för föreningen att genomföra byggprojektet. En byggemenskap kan inte förväntas ha samma ekonomiska kapital som andra exploatörer. Möjlighet att friköpa fastigheten kommer att finnas om föreningen önskar det.

- På uppdrag av Socialförvaltningen ta fram förstudie för mark till ett särskilt boende för äldre.

Mark- och exploateringsavdelningen genomför på uppdrag av socialförvaltningen en förstudie för att hitta lämplig mark för ett särskilt boende för äldre i Slite. Mark- och miljöundersökning pågår och förstudien förväntas redovisas i socialnämnden i december 2025. Ärendet ska sedan vidare för beslut i regionstyrelsen

Här listas utmaningar och kritiska frågor utifrån processer som beskrivs i kapitlet ”Samhällsbyggnadsförvaltningen”:

- Tidplan för detaljplan beroende av HM miljötillstånd.
- Flera riksintressen som måste avvägas (natur, försvar, mineral, farleder).
- Trafik: Storgatans avstängning påverkar tillgänglighet och trygghet.
- Miljö: Bullerproblem kvarstår. Luftkvalitet behöver utredas.
- Delaktighet: Behov av tidig och inkluderande dialog med allmänheten.
- Ekonomi: Behov av en kommunal ekonomi för genomförande av detaljplan, anpassning av infrastruktur efter en eventuell stängning av delar av Storgatan. Samt möjlighet att erhålla exploateringsbidrag från Heidelberg materials.

2.1 Projekt Slite

Enligt projektdirektivet för ”Projekt Slite” (MBN 2024/139) är projektets mål att:

- *Genomföra projektet i Slite i enlighet med beslutat detaljplaneuppdrag inklusive ett kvalitetsprogram samt de delar som identifieras under processen som tillkommande delprojekt.*
- *Projektet har även som mål att följa och hålla tidplanen samt att ta vara på de erfarenheter som arbetet med en snäv tidplan ger och som kan vidareutveckla samhällsbyggnadsprocessen inom Region Gotland.*

”Projekt Slite” avgränsas i projektdirektivet enligt följande:

- *Projektet ska bedrivas i samverkan med framtagande av ny översiktsplan, markstrategi, vattentjänstplan, mobilitetsplan, energiplan, strategi för Smart Specialisering i Gotlands län och nationellt program för Fonden för en rättvis omställning 2021-2027.*
- *Utöver beslut om detaljplaneuppdrag finns flera omkringliggande förutsättningar som en projektgrupp behöver hantera. Projektet behöver ha en samordnande roll för kommande infrastrukturutvecklingar såsom etablering av ny elförbindelse till samhället, utveckling av trafikflöden (bil, cykel och gång), hamnutveckling i samband med eventuell ny havsbaserad vindkraft och annan energiproduktion samt önskemål om utveckling av bostäder och verksamheter inom samhället.*

Bakgrund och organisation

Samhällsbyggandsförvaltningen driver "Projekt Slite" som har sin grund i HM ambition att etablera en CCS-anläggning i Slite och samtidigt öka cementproduktionen. Denna omställning kräver en ny detaljplan för fabriks- och hamnområdet och en bredare utveckling av Slite samhälle. Projektets mål är att genom samlad planering skapa förutsättningar för både industriell utveckling och en socialt hållbar livsmiljö.

- Huvudsyfte: Att samordna planeringsinsatser kopplat till HM industriella omställning i Slite, och att parallellt ta fram ett kvalitetsprogram för samhället som helhet.
- Projektägare: Samhällsbyggnadsdirektör
- Projektform: Projekt i enlighet med Region Gotlands projektmodell
- Tid: Projektplan med tillhörande tidsplan ska hanteras av styrgruppen för projektet efter sommaren 2025.
- Status: Projektet föreslås av projektägare att avslutas eftersom inget detaljplanearbete pågår.

I "Projekt Slite" ingår flera delar, här beskrivs tre av dem:

Detaljplan för Othem Österby 1:229 m.fl.

Planbesked beviljades 2023-11-21, och inkluderar uppdrag att ta fram ett kvalitetsprogram. Pågående insats är en vägnätsutredning som avser avstängning av Storgatan i Slite. Kommande utredningar som behövs göras avser buller, luft, geohydrologi, dagvatten, trafikutredning, miljökonsekvensbeskrivning (MKB). HM har valt att tills vidare pausa detaljplanearbetet, ett aktivt planarbete pågår inte. Strukturbild och miljökonsekvensbeskrivning inväntas från HM.

Förstudie inför Start-PM

Utveckling av både privat och kommunal mark inom detaljplan med kommunalt huvudmannaskap föranleder normalt behov av investeringar i allmänna anläggningar som kommunen äger eller i framtiden ska äga. Detta medför att ett genomförande av en sådan detaljplan behöver samordnas som ett exploateringsprojekt. Ett exploateringsprojekt föregås av en förstudie som utreder planerings-, tekniska-, ekonomiska- och fastighetsrättsliga förutsättningar. Exploateringsgruppen har mandat att besluta om initierande av förstudier för exploatering tidiga skeden utifrån beslutade driftsmedel i miljö- och byggnämndens mål och budget för mark- och exploateringsverksamheten.

Eftersom det i början av 2024 saknades driftsmedel beslutade Region Gotlands exploateringsgrupp den 11 april 2024 om att initiera en förstudie och att förvaltningen skulle äska tilläggsanslag via MBN -> RS -> RF. Driftsmedel är nödvändiga för att

finansiera utredningar avseende bland annat: *Utformning av kvalitetsprogram för hela Slite, Infrastruktur, trafikanalys, Investeringsbehov och Miljöutredningar utanför DP-processen.*

Ärendet (RS 2024/1040) hanterades av RSAU i juni 2024 men återremitterades varpå Miljö och byggnämnden tog ett nytt beslut (MBN §126, MBN 2024/1355) i september 2024 och valde att gå emot förvaltningens förslag om att äska om medel för förstudien. MBN beslutade i september 2024 att ej föreslå för RS att bevilja medel för förstudien, därför pågår nu inget aktivt arbete.

Genomförbarhetsstudie: "Dialog för Slites framtid"

Under perioden november 2024 till november 2025 genomför Region Gotland ett projekt med medel från Vinnova (985 000 kr) inom ramen för Projekt Slite. Parter i projektet är Region Gotland, Linköpings Universitet, Slite Intresseförening, Slite Utveckling AB och Heidelberg Materials. Projektinriktning är hur sociala värden och attraktiva livsmiljöer kan stärkas i en industriell omställning. Målet med projektet är att designa en process för att bjuda in och engagera invånarna i samtalet om Slite som plats och livsmiljö i ett framtida fossilfritt samhälle. Projektet är också tänkt att ge input till kvalitetsprogrammet som ska tas fram inom ramen för detaljplanarbetet.

Vinnova har meddelat att en fortsatt fas inte kommer att finansieras, varför resultaten tas vidare inom ordinarie strukturer. Upplägget omfattar en kunskapsöversikt av dialogmodeller, workshops med lokala aktörer och en intervjustudie för att pröva praktiska arbetssätt för återkommande och inkluderande dialog samt hur inspel förs vidare in i relevanta beslut. Studien var ursprungligen tänkt att tas fram parallellt med pågående detaljplanering och framtagande av ett kvalitetsprogram, men något aktivt planarbete pågår inte i nuläget. Studien är nu i avslutningsfasen och resultatet tas emot av projektägaren för Projekt Slite inom en månad från denna rapports datum.

Rapporten som tas fram som ett av resultaten av genomförbarhetsstudien kommer användas i arbetet med SAMLA – Hållbara samverkansformer för landsbygdsutveckling (RS 2025/581).

3. Socialförvaltningen

Socialförvaltningen har följande verksamheter i orten:

- Ett äldreboende på Kilakern med 20 lägenheter.
- Två gruppboendestäder om 4 + 5 lägenheter.
- Kontor för biståndshandläggare på kommunhuset.
- Lokal för hemtjänst och hemsjukvård i gamla Solklintens förskola.
- Studio gul, dagverksamhet inom omsorgen LSS.
- Slite fixarna, dagverksamhet inom omsorgen LSS.
- Mobilt team boendestöd (LSS och SoL).

4. Utbildning och arbetslivsförvaltningen

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har följande verksamheter i Slite:

- Solklintsskolan har idag (13 okt 2025) 155 elever i grundskolan och av dessa går 45 även på fritids. Har kapacitet för 350 elever i grundskolan.

- Slite förskola har idag (13 okt 2025) 48 inskrivna barn. Har kapacitet för 110 barn i förskolan.
- Öppna förskolan i Slite öppnades 2024 av UAF. I nuläget besöks den öppna förskolan kontinuerligt ca 8–10 vårdnadshavare.
- Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22) lyfter fram hållbar utveckling som ett centralt perspektiv. Solklintskolans arbetar med följande projekt för att främja hållbara livsmiljöer:
  - ”Mer friluftsliv i skolan”
Projektet har en stark ambition att integrera friluftsliv, hållbarhet och utepedagogik i undervisningen. Genom ett stadi- och ämnesövergripande arbetssätt skapas meningsfulla lärsituationer med tydlig koppling till läroplanen.
Projektet uppmuntrar samarbete mellan elever i olika åldrar och främjar både praktiskt utforskande och teoretisk fördjupning.
  - ”NO-klubb för elever”
En naturvetenskapsklubb som ett alternativ på skolans val för elever i årskurs 4–9, för att kunna möta elevernas nyfikenhet, experimentlust och eget driv inom naturvetenskapsämnet, som inte begränsas av kursplanen.

Ett djupare syfte med att skapa en NO-klubb är att motverka attityder kring att naturvetenskapsämnena är tråkiga och svåra. Attitydförändringen behövs för att kunna säkra framtida rekrytering inom naturvetenskapliga området.

5. Teknikförvaltningen

Teknikförvaltningen har följande verksamheter i Slite:

- Stranden, skötselavtal fortlöper med föreningen Slite Intresseförening.
- Lekplatsen, förvaltningen tog emot ett provsvar som påvisade att platsen inte var lämplig för lekplats. Efter det har två nya platser setts ut som tas vidare i dialog med Slite intresseförening och ortens skolor.
- Väderkvarnen på Lotsbacken, ägs av Region Gotland och ligger på parkmark. Förslag på eventuellt skötselåtagande diskuteras våren 2025 på initiativ från Slite intresseförening.
- Lotsstationen finns intresse från Slite Intresseföreningen för att köpa. Är Sjöfartsverkets byggnad som ligger på Region Gotlands mark (ofri grund).
- Region Gotlands (väghållarskap) övertagande av Trafikverkets väg 664/Storgatan. (Se även kapitlet ”Samhällsbyggnadsförvaltningen” gällande detaljplanarbete).
- VA:
  - Samarbete med Heidelberg angående vatten från Heidelbergs nya vattenverk.
  - Överföringsledning Othem – Hide och utbyggnad Hideviken enligt dom.
- Fastighetsavdelningen (FFA)
  - Region Gotland hyr Kilåkern 2 av fastighetsbolaget Lanthem sedan 2013 då Region Gotland sålde fastigheten till Hemsö. Hemsö sålde i sin tur fastigheten till Lanthem 2024. Vid försäljningen 2013 hyrde Region

Gotland tillbaka hela fastigheten förutom boendedelar med lägenheter för seniorboende. Hyreskontraktet löper till 2033-10-31.

Region Gotland har flera verksamhet i fastigheten; vårdcentral, korttidsboende, särskilt boende samt ett produktionskök. Produktionsköket behövdes inte längre av regionens måltidsverksamhet och är sedan ett antal år tillbaka inte längre i drift utan står tomställt. Slite utveckling har vid ett antal tillfällen önskat hyra köket för lokal produktion av mat. Det har inte blivit något hyresavtal på grund av olika anledningar däremot har fastighetsförvaltningsavdelningen kommit överens med Slite Utveckling att bolaget tillsvidare har möjlighet att hyra köket och fungera som kontaktperson gentemot företag som är intresserade av att hyra köket.

- Othem Strandridaregården 1. Region Gotland äger fastigheten och mark- och exploateringsavdelningen på samhällsbyggnadsförvaltningen har i uppdrag att sälja fastigheten. – Hembygdföreningen har haft synpunkter på försäljning och idéer på hur lokalen skulle kunna användas. Region Gotland kommer att träffa dem för att höra mer om hur de tänker kring fastighetens framtid.
- Hamnavdelningen:
  - Lanthamnen med Apotekskajen samt all statlig maritim verksamhet samlad vid Krokiga kajen. Inkluderat till det är ”Vikhagen” som är logistikområde för hamnverksamheten.
  - Länhamnen upplåten som tomträtt (fastighetsreglering är dock inte genomförd).
  - Hamnen Sjuströmmar som är utarrenderad.

6. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

HSF har följande verksamheter i Slite:

- Slite vårdcentral har cirka 4 600 listade patienter, vilket motsvarar drygt 8 procent av samtliga listade på Gotland. Det är en liten vårdcentral, vilket medför flera utmaningar för verksamheten.

En målbild har tagits fram med ambitionen att öka antalet listade till cirka 6 000 personer. Denna volym bedöms som nödvändig för att skapa en hållbar och kvalitativ verksamhet. Slite vårdcentral har den högsta andelen äldre patienter på ön, vilket ställer särskilda krav på vårdutbud och kompetens.

Ett viktigt steg är att etablera en stabil ledningsstruktur. Rekrytering av en permanent verksamhetschef pågår. Dessutom är det avgörande att lyckas rekrytera specialister i allmänmedicin. Utan dessa specialister, som även kan handleda, är det inte möjligt att tillsätta ST-läkartjänster vid vårdcentralen.

Ur ett beredskapsperspektiv är det centralt att hälso- och sjukvården bedrivs på fler platser än enbart i Visby – där är Slite en viktig plats. Därför är det av stor betydelse att vårdcentralen når en verksamhetsvolym som möjliggör vård med god kvalitet.

- Folktandvårdskliniken i Slite är för närvarande pausad. Det innebär att patienterna antingen har valt annan tandläkare eller får sin tandvård på Visbykliniken under tiden. Den nyrekryterade tandvårdschefen arbetar nu med att ta fram en handlingsplan med flera åtgärder för att vända den negativa utvecklingen inom tandvården på Gotland – inklusive Slite.

7. AB Gotlandshem

Gotlandshem ser det som en självklarhet att försöka bidra till utvecklingen av Slite. Dialog förs kontinuerligt med Region Gotlands planavdelning och kontakter finns med utvecklingsaktören Slite utveckling och Heidelberg materials. Allt för att jobba så synkroniserat och effektivt som möjligt och bidra till samhällsutvecklingen på orten.

Renoveringar har till viss del utförts i bland annat området Concordia men den större volymen av renovering återstår. De större projekten som också inkluderar stamrenoveringar drar efter sommaren 2025 i gång i Visbyområdet men är planerade att löpa parallellt på flera platser. Där är Slite utpekad som första ort utanför Visby. Denna typ av större renoveringsprojekt behövs på merparten av GotlandsHems nuvarande bestånd i Slite och kommer förbättra boendemiljön och öka trivseln.

Utöver de renoveringar som nu planeras pågår också ett aktivt sökande efter byggbar mark inom Sliteområdet. Här handlar det om både redan detaljplanelagd och med det redan byggbar mark men också mark där detaljplaner kan komma att behövas eller behöva ändras. Köp av Ejdern 4 har genomförts där färdig detaljplan och därmed byggrätter finns. Där planeras för att befintlig byggnad byggs om och därmed får en utökning av antalet lägenheter. Försäljning av tomt har också tidigare skett där köparen färdigställt LSS-boende, vilket bidrar till social inkludering och stöd för personer med särskilda behov.

Vad gäller bostäder utifrån industrins behov ser GotlandsHem det primära att svara upp mot det långsiktiga behov som nya jobb och en områdesutveckling kan komma att ge. Hur stort detta behov kan komma att bli är svårt att idag förutse då det till stor del beror på faktorer GotlandsHem inte råår över.

GotlandsHem har sammanlagt drygt 250 lägenheter i Slite och arbetar aktivt med trygghetsskapande åtgärder utifrån behov och på förekomna anledningar. Arbetet sker i god samverkan med Socialtjänst, Polis och andra myndigheter i syfte om att värna trygga och trivsamma bostadsområden över tid.

Gotlandshems satsningar på social hållbarhet i Slite har flera positiva effekter på samhället, både direkt och indirekt. De viktigaste effekterna är:

- Förbättrad boendemiljö och trygghet

Genom renoveringar och nyproduktion av bostäder förbättras den fysiska miljön, vilket bidrar till ökad trivsel och trygghet, minskad risk för socialt utanförskap samt attraktivare bostadsområden som kan locka nya invånare.

- Stärkt social sammanhållning

Satsningar som gruppboenden och LSS-boenden främjar inkludering av personer med särskilda behov. Det skapar möjlighet för alla att bo och leva i samhället, ökad förståelse och acceptans mellan olika grupper och ett mer mångfacetterat och tolerant samhälle.

- Lokala arbetstillfällen och framtidstro

Investeringar i bostadsutveckling och omsorgsfastigheter genererar nya jobb inom bygg, omsorg och service, bidrar till ökad framtidstro särskilt bland unga och personer med svagare socioekonomisk bakgrund likväl som möjligheter till samverkan med lokala företag och initiativ som "Alla behövs".

- Motverkan av utflyttning och segregation

Genom att göra Slite mer attraktiv att bo in, motverkas utflyttning till andra orter, nedgång i lokal ekonomi samt förlust av samhällsservice och engagemang.

- Samarbete och långsiktighet

Gotlandshem samarbetar med andra aktörer vilket skapar synergier mellan offentliga och privata initiativ, möjliggör långsiktiga lösningar för boende och omsorg samt bidrar till ett motståndskraftigt samhälle.

8. Regionstyrelseförvaltningen

För regionstyrelseförvaltningen redovisas för två avdelningarna uppdrag:

- Kultur och fritidsavdelningen
- Avdelningen för regional utveckling

8.1 Kultur och fritidsavdelningen

Utvecklingsprojekt på gång i Slite inom ramen för kultur och fritidsavdelningen:

- Upphandling av istider i *Slite arena* för att möjliggöra fortlevnad av ishallen.

Avtalet för köp av tid i ishallen i Slite började gälla 1 augusti 2025 efter en upphandlingsprocess. Enligt avtalet köper Region Gotland istider från vecka 40 på hösten till vecka 9 på våren, 30 timmar varje vecka till föreningar per vecka, 1 timme allmänhetens åkning måndag till torsdag och 2 timmar på lördagar och söndagar plus 15 timmar varje lovvecka. Utöver det har Region Gotland även köpt 100 timmar per år till skolans verksamhet. Gällande hantering av konstgräsanläggningen planeras dialog med IK Graip om övertagande.

- Utveckling av *Slite teater* (underhåll och utveckling) för att fler ska kunna nyttja den.

Ärende hanterades under september av regionstyrelsen som den 30 september beslutade (§ 394 RS 2023/410) att teatern ska förvaltas av Region Gotland som övrigt lokalbestånd gällande lokalvård, vaktmästeri och bokning från och med 1 oktober 2025.

- Slite bibliotek får nya bokhyllor som möjliggör utökad användning av biblioteksrummet

De bokhyllor som byts ut är slitna, trasiga och saknar hjul. Avsaknaden av hjul gör det svårt att variera biblioteksrummet utefter olika behov. Hyllorna med hjul möjliggör att bygga rum i rummet och att anpassa rummet efter verksamhetens behov. Hjulen gör det lättare att bedriva programverksamhet på biblioteket då hyllorna tillfälligt kan flyttas för att göra plats åt t ex en teaterföreställning eller en

konstert. Även belysningen kommer att bli bättre i biblioteksrummet då de flesta av nya de hyllorna har ny modern belysning. Personalutrymmet får sig också ett lyft för att skapa en bättre arbetsmiljö, t ex få de nytt pentry då det gamla var brandfarligt.

Medarbetarna arbetar även med att utveckla verksamhet och nytt för i år på Slite bibliotek är:

- o Måndagsmingel för barn 3-6 år. Sång, högläsning av bilderböcker, pyssel med mera.
- o Boksnacks för barn i mellanstadiet. Boktipsar, snackar och snacksar!
- o Novellcirkel dem som är 16 eller äldre. Cirkeln är dem som vill komma igång med läsning, testa en läsecirkel eller tycker om att läsa noveller.

- Communityprojektet

Projektet är initierat av kulturenhetens utvecklare inom olika konstområden. Tidigare i år var tex utvecklarna delaktiga i när Konstmuseet och unga i Bingeby målade om den gamla mataffären tillsammans med en konstnär. I Slite beskriver de arbetet som sker så här: *"Unga i Slite med omnejd är en grupp som vi har svårt att nå. Det är också ett område med socioekonomiska utmaningar och spänningar. Vi vill undersöka vilka behov som finns i området, när det gäller kulturutbud och eget skapande, men även andra anknutna samhällsfrågor. Vi vill föra dialog och samverka med olika lokala aktörer, men sätta fokus på de ungas behov (högstadiålder) och berättelser. Detta genom att bjuda in professionella kulturskapare i en kreativ process med ungdomarna."* Förhoppningsvis skapas något som kan visas upp och fungera som utgångspunkt i ett samtal över generationerna, om vad Slite är och kan bli.

Vi har under våren haft dialog med flertalet lokala kulturaktörer: Konstfrämjandet, biografföreningen, Nordret, ungdomsgård, Slite utvecklingsbolag, fria professionella. Besökt Slitefixarna och Solklintsskolan. Mött två årskurs 9 och en årskurs 7 för att föra dialog med eleverna om hur de ser på Slite, kulturbegreppet och vad de önskar göra. Projektet, som är ett sätt att göra ungas röster hörda i Slite, avvaktar nu svar från Solklintsskolan om huruvida vi kan gå in med aktiviteter under lektionstid eller i skolans lokaler efter sista lektion. Vi har kontakt med rektorn om detta.

8.2 Avdelningen för regional utveckling

Avdelningen för regional utveckling har löpande dialoger med bygden Slite inom ramen för olika uppdrag som beskrivs närmre under nedan rubriker:

- Arbetsmodell landsbygdsutveckling.
- SAMLA – hållbara samverkansformer för landsbygdsutveckling
- Kompetensförsörjning (Sedan 2024 träffas RG och HM fyra gånger per år)
- Näringslivsutveckling/företagsklimat.
- Förvaltningen leder och samordnar Region Gotlands arbete med tillståndprocesser för HM.

Klimatneutralitet

Gotland har stora klimatutsläpp genom kalkindustrin och Gotland behöver lyckas med den gröna omställningen för att klara uppsatta mål. Att Gotland är utvalt av *Fonden för*

rättvisomställning (FRO), visar att EU har stor ambition att bidra till att minska utsläppen från industrin på Gotland. EU:s gröna giv; omfattande policypaket som syftar till att ställa om den europeiska ekonomin till klimatneutralitet år 2050. Omställningen måste göras inkluderande och rättvis och sätta människor först.

Just Transition Fond har studerat Norrbotten, Västerbotten och Gotland – och identifierat dem som sårbara i en omställningsprocess och platser man vill göra något på. EU finansierar innovationsprojekt som bidrar till att ställa om stål-, metall- och cementindustrin till fossilfri produktion. Detta rapporterades även på regionstyrelsen i augusti i form av åiterrapportering på Hantering av slutsatser och rekommendationer i rapport "Rättvis omställning på Gotland" (RS 2024/594).

Gotland är inte ensamt. Flera platser i Norden befinner sig i mer eller mindre liknande situation, ex Kiruna, Gällivare, Boden, Luleå i Region Norrbotten, Rodbyhamn i Lolland kommun i Danmark och Grundsunda i Örnsköldsviks kommun. Orten Brevik i Norge där HM nyligen startat upp liknande anläggning nämns ibland som en möjlig plats att söka inspiration från, men Brevik skiljer sig från Gotland på så sätt att de inte haft behov av inflyttning eftersom det fanns tillgång till lokal arbetskraft från bland annat olje- och gasindustrin. Avdelningen tar lärdomar från rekommendationer från andra platser där liknande processer pågår och de ligger till grund för kommande stycke med "Nästa steg".

Kompetensförsörjning

Avdelningen regional utveckling har i början av oktober fört samtal med HR-verksamheten för HM angående etablering av CCS-anläggningen och dess effekter på kompetensförsörjning och arbetsmarknad. Exempelvis har direkt och indirekt arbetskraftsbehov kopplat till byggnationen diskuterats men även utvecklingsbehov hos underleverantörer vad gäller kompetens och arbetskraft.

Nästa steg – regional utveckling

I kommande stycke finns möjliga vägar för hur Region Gotland kan arbeta vidare i frågor som rör uppdragets kärnfråga. Processen kring HM utveckling är ännu inte definitivt beslutat vilket gör att planeringen fortsatt är hypotetisk. Under den senaste månaden har även från HM aviserats förseningar på 1-1,5 år vad gäller beslut om byggnation av CCS-anläggning.

En central fråga i närtid för Region Gotland är fortfarande vilken roll samhällsbyggnadsförvaltningens arbete inom "Projekt Slite" ska ta, som enligt beslutat projektdirektiv ska vara det projekt som samordnar Region Gotland arbete med utvecklingen i Slite. Citat från projektdirektiv: "Projektet behöver ha en samordnande roll för kommande infrastrukturutvecklingar såsom etablering av ny elförbindelse till samhället, utveckling av trafikflöden (bil, cykel och gång), hamnutveckling i samband med eventuell ny havsbaserad vindkraft och annan energiproduktion samt önskemål om utveckling av bostäder och verksamheter inom samhället." Projektägaren föreslår nu att avsluta projektet medan avdelningen för regional utveckling ser att regionens samlade insatser i Slite även fortsatt behöver samordnas oavsett tidplan för byggnationen.

En prioriterad fråga är att skapa en struktur för en löpande och nära dialog med HM. Det behöver finnas en struktur för vilka funktioner på Region Gotland som ska leda en koordinerad dialog kopplat till upphandlingsunderlag av leverantör till CCS-anläggning och koncernen engagemang/samhällsansvar i utveckling av platsen Slite. Delar av detta kan

hanteras i arbetet med SAMLA. Under budgetberedningen maj 2025 hanterades ärendet om SAMLA – samverkansformer för landsbygdsutveckling. Som en del i arbetsmodellen för landsbygdsutveckling behöver det klargöras hur lokala demokrati och delaktighet kan bli långsiktig och hållbar. Regionfullmäktige beslutade (RF § 109 RS 2025/7) att finansiera en start på uppbyggnad av struktur för samverkan och gemensam organisering enligt följande beslut i regionstyrelsen (RS §264 RS 2025/581). Regionfullmäktige beslutade att tilldela 0,9 miljoner kronor under 2026 för uppdraget.

- Under förutsättning att regionfullmäktige beslutar om budget i enlighet med äskandet i ärendet får regiondirektören i uppdrag att i samverkan med lokala utvecklingsaktörer, GUBIS, Hela Sverige ska leva och Svensk Handel Gotland, utforma samverkansformer för landsbygdsutveckling där Byggsam-modellen kan vara ett alternativ. Samverkansformerna ska stärka det utvecklingsarbete som redan pågår i det gotländska civilsambället. Uppdraget återrapporteras till regionstyrelsen i november 2025.
- Under förutsättning att regionfullmäktige beslutar om budget i enlighet med äskandet i ärendet får regiondirektören i uppdrag att ta fram förslag till beslut om fortsatt finansiering av nya samverkansformer på Gotland för år 2027-2029. Uppdraget återrapporteras till budgetberedningen 2026.

Gotland står inför en investering av historisk storlek med etableringen av CCS-anläggningen i Slite. Det är ett projekt som – om det hanteras klokt – kan bli en hävstång för hållbar utveckling på hela Gotland, långt bortom dess tekniska syfte. För att lyckas krävs ett helhetsperspektiv från början – ett perspektiv där samhällsplanering, platsidentitet och näringslivsutveckling samverkar. Detta är inte bara en industriell fråga, utan en fråga om hur Gotland i allmänhet och Slite i synnerhet ska formas som samhälle. Människor flyttar inte bara till jobb – de flyttar till en livsstil, ett sammanhang och nya möjligheter att förverkliga sina drömmar.

Vi har en unik chans nu: att göra Slite till mer än en teknisk anläggning. Vi kan göra det till ett exempel på hur klimatmål, samhällsnytta och platsidentitet vävs samman. Men det kräver att vi tänker tillsammans – och agerar i tid. Detta behöver hanteras i ett samordnade projekt inom Region Gotland.

Inom ramen för regionstyrelseförvaltningens avdelning regional utveckling finns det ett antal frågor som behöver hanteras i närtid. Rekommendationer från andra regioner och kommuner är att tillsammans med näringsliv och boende ta fram en konsekvensanalys med scenarier kopplat till de stora utvecklingsprocesser som (eventuellt) kommer.

Det rör sig exempelvis om:

- Hur tar Gotland till vara på arbetskraft som kommer utifrån olika perspektiv, dels hur ser vi till att medarbetarna väljer att stanna kvar och bosätta sig på Gotland efter projektiden men också i perspektivet hur det blir bra för det gotländska samhället (undvika obalans i våra små samhällen)? *Code of conduct för hur vi skapar livsmiljöer som är trygga (fria från droger, organiserad brottslighet, prostitution mm) och attraktiva för såväl boende på kort och lång sikt.* Målsättningen är att få arbetare att komma tillsammans med sin familj, vilket gör att det breddar sig till andra frågor som behov av vård och skola och arbetare till medföljande. *Behöver få människor att folkbokföra sig på Gotland för att få skattetäkter att stanna på Gotland.*
- Platsvarumärket för Slite/platser det berör, utifrån Attraktionskraftsmodellen (Boende, besökare, företagare).

- Internationalisering – vilken plats vill vi erbjuda internationella aktörer? (har annan kultur än svenskar).
- Näringslivsutveckling – vad innebär det för underleverantörer och för serviceföretag (hotell, restaurang, livsmedelsbutik)?
- Kompetensförsörjning.
- Platsutveckling - hur förändras Slite som samhälle; identitet, kultur, livsmiljö? Ett bygge på några år är en lång tid för människor i ett samhälle och ingenting går tillbaka till det normala efteråt. Hur involveras boende i Slite i utvecklingen? (Arbetsmodell för landsbygdsutveckling)
- Hållbara livsmiljöer i form av social inkludering och stolthet för sin plats.

Frågor som rör hälso- och sjukvård, kultur och fritid, fysisk planering, infrastruktur och trafik samt boende hanteras inte inom det regionala utvecklingsansvaret men är viktiga för processen och behöver adresseras i rätt linje.